

ὁσάκις σοὶ ὁμιλοῦν. Εἰν' ἔτοιμοι νὰ σοὶ δώσωσι πληροφορίας δι' ὅ,τι τοὺς ἐρωτᾷς· νὰ σέ εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν οἰκίαν των, νὰ σοὶ ὁμιλήσωσι διὰ τὴν πατρίδα των καὶ νὰ σοὶ προσφέρωσι, ψαράκια τιγανητά, τὰ ὅποια ἡγόρασαν ἀπὸ πρωῒας ἢ κεφτέδες, τοὺς ὁποίους ἡτοίμασαν διὰ νὰ λάβωσιν αὐρίον μεθ' ἐαυτῶν εἰς τὴν ἐργασίαν των μακράν, καὶ ποτήριον οἴνου, γευστικωτάτου, τὸ ὁποῖον ἔστειλεν εἰς αὐτοὺς κάποιος κουμπᾶρος ἀπὸ τὴν Θήραν.

Αἱ δὲ γυναῖκες των εἶνε πιστὰ ἀποτυπώματα τῶν ἀνδρῶν, ὑπήκοοι καὶ ἐργατικά· ἐρασμιότης ἐπιχύνεται ἐφ' ὅλου τοῦ σώματός των, ἐρασμιότης οὐχὶ τόσοσιν τῆς καλλονῆς, ἀλλὰ τῆς προθύμου μερίμνης τῆς συζύγου τῆς μητρὸς καὶ τῆς οἰκοδεσποίνης. Σοὶ ὁμιλοῦν μὲ σκυμμένην κάτω τὴν κεφαλὴν· ἀποκρίνονται μὲ τόνον μεγαλλοχολίας ὅταν τὰς ἐρωτᾷς διὰ τὸν τόπον των, μειδιῶσι ὅταν τὰς ὁμιλεῖς διὰ τὰ τέκνα των καὶ κοκκινίζουν ὅταν ἐπαινῇς τὴν μερίμνάν των. Ἄν καμμίᾳ τούτων σέ ἴδῃ βλέποντα κάτω τὴν ἄποψιν, σέ ἐπισκοπεῖ πρῶτον ἀπὸ τοῦ παραθύρου, σέ ἐξετάζει ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις ὀνύχων καὶ ἀντὶ τῆς ἐμπνεύσεως ἐμπιστοσύνην, ἀν ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου σου εὐφροσύνην διὰ τὸ ἐκτυλισσόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας σου θέαμα, δὲν σέ καλεῖ εἰς τὴν οἰκίαν ὅπως ὁ ἄνδρας τῆς, σοὶ προσφέρει ὅμως κάθισμα ἀν θέλῃς ν' ἀπολαύσῃς ἀνετώτερον τὴν σκηνογραφίαν, μὲ χρωπὸν πρόσωπον ὡσεὶ ὑπερήφανος διότι κατέχει τοιαύτην θέσιν ὁ οἰκίσκος τῆς· σοὶ δεικνύει τὰ μονοπάτια χαμογελῶσα, σοὶ διηγείται ὅτι τὸ νερὸ τὸ φέρουν κατὰ κοποὶ ἀπὸ κάτω, ὅτι τὰ ὀθόνια των τὰ ἀπλώνουν ὀπίσω εἰς τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου καὶ ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου τῆς παρασυρομένη σοὶ παραπενοῖται ὅτι εὐρίσκεται ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἀδάμ. Ἄν ὅμως εἴπῃς εἰς αὐτὴν νὰ ἀφήσῃ αὐτὴν τὴν ἐξορίαν θ' ἀπαντήσῃ προθύμως ὅχι, χιλιάκις ὅχι! Διότι κατὰ τὰ ἄλλα εἶνε καλὰ ἐκεῖ· ὑγεία, μακάρι πάντοτε· ἀέρα δροσερόν, θέαν ἐξαισίαν, ἥλιον... δὲν τὰς μέλει καὶ τὸσον διὰ ἥλιον.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΕΑΣ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ὑπάρχουσιν ἐλαττώματα, ἅτινα προφυλάττουσιν ἀπὸ τινὰς ἐπιδημικὰς κακίας. Οὕτως ἐν καιρῷ πανώλους δὲν προσβάλλονται πολλάκις ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ οἱ πάσχοντες ἐκ τεταρταίου πυρετοῦ.

*

Αἱ ἐφημερίδες εἶνε οἱ σιδηρόδρομοι τοῦ ψεύδους.

*

Ἡ ἐπιθυμία τῆς εὐτυχίας φαρμακεύει τὴν ἀπόλαυσιν.

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

BYZANTINON ISTOPHMA

~~~~~*~~~~~

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐν ἄλλῃ δὲ πάλιν περιπτώσει, μαχόμενος ἐν Συρίᾳ, ἐπεσκέφθη τὴν Παλαιστίνην, καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, ὅπου παρέμεινε δέκα ὅλας ἡμέρας. Γνωρίζων ἤδη τὴν κλεινὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρωτεύουσιν, τὰς Ἀθήνας, μεγάλην ἡσθάνθη χαρὰν ἐκ τοῦ συνεγγυς μελετῶν καὶ τὰ τῆς ἱερᾶς τοῦ χριστιανισμοῦ κοιτίδος, τῆς ἐπιγείου ταύτης Σιών. Καὶ προσεκύνησε μὲν εὐλαβῶς τὰ σεπτὰ τεμένη, τὴν τε φάτιν τῆς Βηθλεὲμ καὶ τὸ σπήλαιον τοῦ Γολγοθᾶ, ἀλλ' οὐχ' ἦτοον ἀπέμεινε πιστὸς εἰς τοὺς Ἄζους. Σχετισθεὶς πλέον τὰ διάφορα τῆς γῆς ἔθνη, εὗρεν αὐτὰ πάντα τὴν ἰδίαν πίστιν ὡς μόνην ὀρθὴν κηρύττοντα, καὶ τὰς λοιπὰς μετὰ θλιβεράς, ἀλλὰ καὶ γενικῆς μικρονοίας ἀναθεματίζοντα καὶ βδελυσσόμενα. Ἐπείσθη δὲ σὺν καιρῷ ὅτι πάντα τὰ θρησκείματα κέκτηνται τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἀξίαν, ἥτοι αὐθόρμητόν τινα λατρείαν ὄντος ὑπερτάτου καὶ ἀγνώστου, ἐξ οὗ τὰ πάντα ἐπήγασαν, συγκεκαλυμμένην ὑπὸ τὸν φόρτον παντοίων ἀνθρωποτεύκτων καὶ συνήθως τερατομόρφων μυθευμάτων. Ὅλοσχερῶς δὲ φωτισθεὶς περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων διὰ μακρὰς μελέτης καὶ σκέψεως, ἐσεβάσθη ἑκτοτε πάντων ἀνεξαίρετως τῶν ἀνθρωπίνων γενῶν τὰς πεποιθήσεις, ἀλλὰ διετήρησεν ἐκείνην, ἐν ᾗ ἐγεννήθη, ὡς ἔχουσιν μετὰ τῶν λοιπῶν κοινὸν τό τε πλεονέκτημα τῆς πιθανῶς ἀληθοῦς καίτοι ὁμιχλώδους βάσεως, ὡς καὶ τὰ μειονεκτήματα τῶν τερατολογημάτων, δι' ὧν ἡ ἀνθρωπίνη δεισιδαιμονία περιέβαλλε τὴν βᾶσιν ἐκείνην.

Ἀλλὰ περὶ μίας τῶν ἐν λόγῳ στρατιῶν γενήσεται κατ' ἀνάγκην εὐρύτερος λόγος, καθ' ὅσον ζωηρὸν κέκτηται δι' ἡμᾶς τὸ ἐνδιαφέρον.

Ὀλιγίστας ἔχομεν εἰδήσεις περὶ τῆς κατὰ τὸν μεσαίωνα τύχης τῶν Ἀθηναίων, γνωρίζοντες μόνον ὅτι διέσωζον πάντοτε ἀπαύγασμά τι τῆς ἀρχαίας αἰγλῆς, ἐκ μαρτυρίας ἰδίως, ἣν, κατὰ παράδοξον συγκυρίαν, εὐρίσκομεν εἰς τὰ δημῶδη ἄσματα τοῦ βορρᾶ. Ἐν ἐνὶ αὐτῶν φημίζεται ἡ ποτὲ περιβλεπτος πόλις ὡς μήτηρ πάσης ἐπιστήμης, ὡς τροφὸς τῶν φιλοσόφων, καὶ μηδεμίαν ἔχουσα ὁμοίαν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν φήμην. Καὶ πολὺ μὲν τοῦ ἐπαίνου τούτου ὀφείλεται· εἰς τὸ εὐφάνταστον τοῦ ποιητοῦ, καθ' ὅσον ἀλλαχόθεν γνωρίζομεν ὅτι ἀσυγκρίτως ἀφνειότεραι καὶ πολυπληθέστεραι, κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐποχὴν, ἦσαν πόλεις ἑτεραι, ἐν αἷς προεξήρχον αἱ Θῆβαι καὶ ἡ Κό-

ρινθος, διὰ τὰ ἐν αὐταῖς περιώνυμα μεταξούργεϊα, ἀλλ' ἀναμφήριστον ὅπως δὴ ποτε ὅτι ἐλειτουργοῦν ἐτι ἐν Ἀθήναις τὰ διδασκαλεῖα ἐκείνα, δι' ὧν ἡ πόλις ἀνεδείχθη αἰετοτε τὸ διανοητικὸν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου κέντρον. Ἀπὸ τοῦ τέλους δὲ ἰδίως τοῦ 8ου αἰῶνος, ὅτε, δύο ἐξ Ἀθηνῶν κόραι, ἡ Εἰρήνη καὶ ἡ Θεοφάνω, ἀνεδείχθησαν Αὐτοκράτειραι, οὐδὲν σχεδὸν πλέον περὶ τῆς πόλεως μανθάνομεν μέχρι τοῦ 11ου, πλὴν τῆς ἐκεῖ ἐξορίας ἐπισήμων τινῶν ἀτόμων, θεωρουμένων ὡς ἐνόχων ἐσχάτης προδοσίας, καὶ τῶν ὀνομάτων ἐνίων ἐπισκόπων.

Ἄλλ' ἀπὸ τῆς 11ης ἑκατονταετηρίδος αἱ εἰδήσεις ἀποβαίνουσι συνεχέστεραι. Καὶ πρῶτον γεγονὸς εἰς ἄκρον ἀξιωμακτικόν ἐστιν ἡ καθόδος τοῦ Βουλγαροκτόνου. Ἀποπεράτωσας ἐν ἔτει 1018 τὸν εἰκοσιπενταετῇ κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνα, ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνος ἐπεχείρησε θριαμβικὴν διὰ τοῦ Κράτους πορείαν, καὶ κατέληξεν εἰς Ἀθήνας, ὅπερ μαρτυρεῖ τὸ μέγα τῆς πόλεως ἀξίωμα εἰς αὐτῶν τῶν Αὐτοκρατόρων τὰ ὄμματα· διότι ἄλλως ἐφαίνετο φυσικώτερα ἢ μετὰ βίας εἰς Κόρινθον, ἣτις ἦν Καθέδρα τοῦ Στρατηγοῦ τῆς Πελοποννήσου, καὶ διὰ τὸν εἰς Βυζάντιον ἀνάπλου ἐπιτηδεῖα. Καὶ δὴ, ἀφίχθεις εἰς τὸ ἄστυ τῆς Παλλάδος, ὁ Βασιλεὺς ἀνῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ λαμπρῶς ἐσκευασμένου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν Παρθενῶνα, ὅστις διετηρεῖτο εἰσέτι ἀκέραιος, μετατραπείς εἰς περικαλλῆ ναὸν τῆς Παναγίας, καὶ ταύτῃ δούς τὰ τῆς νίκης εὐχαριστήρια, ἐκόσμησε δι' ἀναθημάτων πολυτελῶν τὸν σηκὸν αὐτῆς. Οὕτω δὲ τιμήσας τὴν πόλιν, κατῆλθεν ἐν παρατάξει εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἀπέπλευσε διὰ τοῦ ἐκεῖ συγκεντρωθέντος στόλου.

Ἐκ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐπομένου αἰῶνος διεσώθησαν ἡμῖν αἱ μαρτυρίαι δύο ἐκ τῆς δύσεως περιηγητῶν, τοῦ Βουργουνδίου Γουῆδωνος καὶ τοῦ Ἰσλανδοῦ Σαιβούλφ. Ὁ πρῶτος ἐγκωμιάζει τὰς Ἀθήνας ὡς μητέρα τῆς φιλοσοφίας καὶ καλλιτείας, ἀλλ' ἰδίως θαυμάζει τὸ ἀκοίμητον φῶς, τὸ ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου Μαρίας διατηρούμενον, ὅστις, καθ' ὃ λέγει, ὀνομαζόμενος ἄλλοτε Προπύλαιον, ἐκδομήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰάσονος. Παράδοξος σύγχυσις ἰδεῶν! Ὁ δὲ Σαιβούλφ, ἐπανακλῦπτον ἐκ Παλαιστίνης κατὰ τὸ 1102, ἀφικνεῖται εἰς Πάτρας, ἃς ἀποκαλεῖ πόλιν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, καὶ διαπλεύσας ἐκεῖθεν εἰς Κρέουσιν, καταφθάνει μετὰ δύο ἡμέρας εἰς Θήβας, τὸ μὲν πεζὸς τὸ δ' ἐπὶ ὄνου. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀναφέρει τὰς Ἀθήνας, περιωνύμους, καθ' ὃ λέγει, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καὶ τὸν ἅγιον Διονύσιον, ἐκεῖ γεννηθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ Παύλου κατηχηθέντα.

Ἐκ δὲ τοῦ ἔτους 1198 διασώζεται ὑπομνη-

στικὸν περὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ περιωνύμου αὐτῆς Ἀρχιερέως Μιχαήλ τοῦ Χωνιάτου, καὶ ὑποβληθὲν εἰς τὸν Ἀλέξιον Κομνηνόν. Ἐξ αὐτοῦ μανθάνομεν ὅτι σπουδαῖα ἐκέκτητο ἡ πόλις προνόμια. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, εἰς τὸν στρατηγὸν τῆς Ἑλλάδος ἀπηγορεύετο ἢ τε εἰσόδος, ἢ ἐξ αὐτῆς εἰσπραξίαι παντὸς φόρου, καὶ ἢ ἐπὶ τῶν Ἀρχόντων ἐνάσκησις τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ στόλου ἐκτάκτων εἰσφορῶν κατ' ἐλάχιστον μετεῖχον αἱ Ἀθηναί. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὀλίγον ἐσέβοντο τὰ προνόμια ταῦτα οἱ διάφοροι Στρατηγοί. Προφασιζόμενοι τὴν προσκύνησιν τῆς ἐν τῇ Ἀκροπόλει Θεομήτορος, εἰσῆρχοντο εἰς τὸ ἄστυ μετὰ στρατιᾶς ὅλης ἀκολουθῶν, οἵτινες ἐξ αὐτοῦ ἐτρέφοντο καὶ μισθὸν ἀπῆλθον ὑπέρογκον· ἔχοντες δὲ συνεργούς τοὺς κακοηθεστέρους τῶν ἐγγυρίων κηφήνων, ἐφυλάκιζον καὶ ἀπεγύμνουν τοὺς εὐπορωτέρους κατοίκους, μεθ' ὃ ψηφίσαντες βαρύτατον γενικὸν φόρον, ἀπῆρχοντο, καθ' ὅδον πάλιν καταπιέζοντες καὶ διαρπάζοντες. Τῶν ἀδικημάτων τούτων πολλάκις ζητήσας ὁ Χωνιάτης παρὰ τῶν Στρατηγῶν τὴν κατάπαυσιν, καὶ μὴ εἰσακουσθεὶς, συνέταξε τότε μετὰ πολλῆς εὐλαβείας, ἀλλ' ἄμα καὶ θάρρους, τὸ ἐν λόγῳ ὑπομνηστικόν, ὡς ἐλέγοντο τότε αἱ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῶν κατοίκων ἀναφοραί.

Ὅτι δὲ ὀνομαστά ἦσαν ἐτι τῆς πόλεως τὰ ἐκπαιδευτήρια, κατὰ τε τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν, μανθάνομεν ἐκ τοῦ ἐξῆς: Ὁ Παγκρατίδης Δαυὶδ Β', ὁ τῆς Γεωργίας ἄρχας ἀπὸ 1088 — 1125, ἐπεμπεν εἰς Ἀθήνας εἰκοσι κατ' ἔτος νέους, ὅπως διδασκῶσι τὴν τε Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν σοφίαν φημιζέται δὲ ἰδίως εἰς μετὰ αὐτῶν, κλείσθεις ἐν Γεωργίᾳ ὡς ἐπικός ποιητῆς καὶ βιβλιοφύλαξ. Τοιοῦτοι δὲ τῶν Μουσῶν λάτρες προήρχοντο καὶ ἀλλαχόθεν. Ὁ Μάξιτρος Αἰγίδιος, περιώνυμος ἱατρικὸς συγγραφεὺς, ἀκμάσας ἐν Παρίσις τῷ 1198, ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀγγλος Μάξιτρος Ἰωάννης Βαζιγγεστόκης, ἀποβιώσας τῷ 1252 ὡς Ἀρχιδιάκονος τοῦ Λάξιστερ, καὶ διδασκὴς ἰδίως τὰ βαθύτατα μυστήρια τῆς σχολαστικῆς σοφίας παρὰ τινος νεάνιδος, Κωνσταντίνης καλουμένης, καὶ εἰκοσαετοῦς μόλις, ἣτις οὐ μόνον ἐπὶ παντοίᾳ παιδείᾳ διέπρεπεν, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλῶς προσέφητενε τοὺς λιμύς, τὰς καταγίδας, τὰς ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου, καὶ αὐτοὺς τοὺς σεισμούς. Ἦν δὲ αὕτη θυγάτηρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, καὶ πιθανώτατα τοῦ Χωνιάτου. Ἐν τούτοις ὁ πολὺς Χόφφ, ἐν τῇ μεσαιωνικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ, παρατηρεῖ ὅτι, καίτοι ἄλλως σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ἐχώλαινε περὶ τὴν ἐτυμολογίαν, καθ' ὅσον τὴν λέξιν Ἀθηναί παράγων ἐκ τοῦ στερητικοῦ α καὶ θάνατος, ἀθάνατον τὴν πόλιν ἀπεφάνετο.

Ὁ Μιχαήλ Χωνιάτης ἦν πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ ὁμωνύμου χρονογράφου Νικήτα, καὶ εἰς τῶν χρηστοτέρων, τῶν εὐφυστέρων καὶ λογιωτέρων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς. Πατρίδα εἶχε τὰς ἐκ Φρυγίας Χώνας, ἥτοι τὰς Κολοσσάς τοῦ Ἡροδότου καὶ Ξενοφώντος· αὗται, πόλις μεγάλη ἐπὶ Περσῶν, περήκμησαν ὅτε παρ' αὐτάς ἐκτίσθησαν ἡ Ἱερὰ πόλις καὶ ἡ Λαοδικεῖα, ἐπὶ Στράβωνος καὶ Πλινίου. Εἰς Κολοσσάς ἐν τούτοις καθιδρύθη μία τῶν πρώτων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς ἣν ὁ Παῦλος ἀπηύθυνε τὴν γνωστὴν ἐπιστολήν. Κατὰ δὲ τὸν 12ον αἰῶνα, φαίνεται ὅτι ἡ πόλις ἀνέλαβε τὸ πρότερον ἀξίωμα, καθ' ὅσον ὁ Νικήτας ἀποκαλεῖ αὐτὴν εὐδαίμονα καὶ ἰσχυράν.

Ἀφίχθη δὲ ὁ Μιχαήλ εἰς Βυζάντιον, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς παιδείσεως αὐτοῦ, ἀκριβῶς καθ' ἣν ἐποχὴν ἐτελεῖτο ἡ σπουδαιότατη ἐκείνη μετουσίωσις, ἐξ ἧς προέκυψεν ὁ νεώτερος Ἑλληνισμός. ἦτοι καθ' ἣν, μαρνανθέντος πλέον τοῦ Βυζαντισμοῦ, τοῦ ἐν Ἀσίᾳ ἐκ τοῦ νεωστὶ κατισχύσαντος χριστιανισμοῦ παραχθέντος, ἐπεκράτησεν ἡ λεγομένη τῶν λογίων τάξις, ἡ συγκειμένη ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες πάσας αὐτῶν τὰς ἐμπνεύσεις ἤρουντο, οὐχὶ πλέον ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Διαθήκης, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀθανάτων δέλτων τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ἡ ἐν λόγῳ νέα τοῦ Ἑλληνισμοῦ φάσις, διαχύσασα ζωτικὴν ἰκμάδα εἰς τὰς φλέβας τῆς καταρρεούσης Αὐτοκρατορίας, παρέτεινεν ἐπὶ τρεῖς ἐτι αἰῶνας τὸν βίον αὐτῆς· ὅτε δὲ ἀπαύστως ὑπὸ τῶν Παπῶν ὑποσκαπτομένη, ὑπέκυψε τέλος αὕτη εἰς τοὺς Σταυροφόρους, καὶ ὀλίγον ἀργότερον εἰς τοὺς Ὀθωμανούς, τὸ θεσπέσιον ἐκείνο τοῦ Ἑλληνισμοῦ πνεῦμα, διαχυθὲν ἀνὰ τὴν ἐσπερίαν διὰ τῶν προσφύγων, παρεσκίασε τὴν ἀναγέννησιν τῶν φώτων, ἐξ ἧς προέκυψεν ἅπας ὁ σύγχρονος πολιτισμός.

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰδικώτερον τὰς Ἑλληνικὰς χώρας, ἀκαμάτως τὸ πνεῦμα ἐκείνο διὰ τῶν διδασκάλων καλλιεργούμενον, ὑπὸ τὸν σκοτεινὸν τῆς δουλείας πέπλον, ἐξέθρεψε τέλος τὴν ἐνδοξον Ἐπανάστασιν, ἐξ ἧς προέκυψεν ἡ σημερινὴ Ἑλλάς· ὥστε ἄμεσοι κληρονόμοι καὶ διάδοχοι τῆς ἐν λόγῳ σχολῆς, ἐσμέν, ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην, ἀπόγονοι τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Εὐρυπίδου πολὺ μᾶλλον, ἢ τῶν Πηλαιολόγων καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ. Ἀκριβῶς δὲ διότι πάσας ἡμῶν τὰς ἐμπνεύσεις ἀρνούμεθα ἐκ τῶν θεσπεσιῶν ἐκείνων πηγῶν, ὁρῶμεν τὸν νεώτερον Ἑλληνισμόν τοσοῦτον διάφορον τοῦ Βυζαντινοῦ, καὶ βαίνομεν, ἀναπλασθέντες, γοργῶ τῷ βήματι πρὸς τύχας περικλεεῖς.

Ἐν Βυζαντίῳ ὁ Χωνιάτης διετέλεσε μαθητὴς τοῦ Εὐσταθίου, τοῦ περιβλέπτου τῆς Θεσσαλονί-

κης ἐπισκόπου, οὗ διασώζεται ἡ θαυμασία περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς μεγαλοπόλεως ἐκείνης διατριβή, καὶ ὅστις ἐτύγχανεν ἡ ἀληθὴς ἐκπροσωποποίησις τῆς κυοφορουμένης ἀναβιώσεως. Σύννοικος δὲ αὐτοῦ γενόμενος, ἐποτίσθη θαυσιλῶς τὰ νάματα τῶν μεγαλοφρόνων ἀναμνήσεων, τῶν χαριεστάτων ιδεῶν, τῶν γενναίων συγκινήσεων, καὶ τῶν ὑψηλῶν χριστιανικῶν δογμάτων, ἐξ ὧν διεπλάττετο ἡ νέα Ἑλληνικὴ ἀνατροφή. Καὶ ἀφοῦ ἐχωρίσθησαν δὲ οἱ δύο ἐκεῖνοι ἀνδρες, διετηρήθη μετὰ αὐτῶν ἀλληλογραφία, ἐξ ἧς διεσώθησαν ἐπιστολαὶ τινες, ἀποπνέουσai ἀμίμητον ἄρωμα ἀκραίφονους Ἑλληνικῆς εὐφυΐας καὶ χάριτος.

Ἀργότερον παρὰ τῷ Μιχαήλ ἐστάλη ὁ νεώτερος ἀδελφὸς Νικήτας, πρὸς ὃν προσηνέχθη ἀείποτε ὡς πατήρ. Καὶ οὗτος μὲν προήχθη μετὰ τοῦτο εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα, συνεδέθη μετὰ τοῦ περιφανοῦς οἴκου τῶν Βελισσαριωτῶν, ἀπογόνων τοῦ μεγάλου Βελισσαρίου, περιεπλάκη εἰς ποικίλας πολιτικὰς ἐνεργείας, παρέστη εἰς τὴν πτώσιν τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Ἀγγέλων, εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Λατίνων, καὶ τέλος συνέδραμεν εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς ἐν Νικαίᾳ βασιλείας τῶν Λασκαρέων, ἐνῶ ἦττον περιφανὲς ἀπέβη τὸ στάδιον τοῦ Μιχαήλ· ἀλλ' ἀκριβοῦς διετηρήθη ἀείποτε τὸ μετὰ αὐτοῦ δύο ἀδελφῶν φίλτρον, καὶ ὅτε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, γέρον πλέον καὶ εἰς Κέα ἐξόριστος, ἀφοῦ οἱ Φράγχοι ἐκράτησαν τῶν Ἀθηνῶν, ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Νικήτα, ἐξέβαλεν, ἐν τῇ μονωδίᾳ, ἣν περὶ αὐτοῦ συνέγραψε, κραυγὴν γοερὰν καὶ σήμερον ἐτι συγκινοῦσαν.

Εἰς τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις προαχθεὶς εἰς τὸ Ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα ἐπὶ Φωτίου, περιελάμβανε δέκα ἐπισκοπὰς, προεχειρίσθη ὁ Μιχαήλ κατὰ τὸ 1178. Ἀφίχθεις δὲ εἰς τὴν ἑδρὰν αὐτοῦ, καίτοι, ὡς εἶδομεν, ἡ περιβλεπτος πόλις διετῆραι εἰσέτι αἶγλην τινά, εὗρεν αὐτὴν τοσοῦτον μειομένην τοῦ θεσπεσίου ἰδανικοῦ, ὅπερ διὰ τῆς φαντασίας ἀνέπλαττεν, ὥστε τὸ ἄλγος ἅπαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐξέχυσεν εἰς ποίημα, οὐ μόνον τὸ προοίμιον διεσώθη, καὶ ὅπερ μαρτυρεῖ ἐπίσης περὶ τῶν ἐξόχων τοῦ ἀνδρὸς χαρισμάτων. Ἰδοὺ οἱ πρώτοι στίχοι·

Ἐρως Ἀθηνῶν τῶν πάλαι θρυλλουμένων
Ἐγραψε ταῦτα, ταῖς σικαῖς προσαθύρων,
Καὶ τοῦ πόθου τὸν θάλλον ὑπαναψύχων.
Ἐπεὶ δ' ἔτ' οὐκ ἦν οὐδαμῶς, φεῦ, προσβλέπειν
Αὐτὴν ἐκείνην τὴν αἰοδιμον πόλιν,
Τοῦ δυσκαρίμου καὶ μακροχρόνου χρόνου
Λίθοις, βυθοῖς κρύψαντος, ἡφαντωμένην,
Ἐρωτολήπτων ἀτεχνῶς πάσχω πάθος·
Οἱ τὰς ἀληθεῖς τῶν ποθουμένων θέας
Ἀμνηχανοῦντες τῶν παρόντων προσβλέπειν,

Τὰς εἰκόνας ὁρῶντες αὐτῶν, ὡς λόγῳ,
 Παράμυθονται τῶν ἐρώτων τὴν φλόγα.
 Ὡς δυστυχῆς ἔγωγε καινὸς Ἰξίων,
 Ἐρῶν Ἀθηνῶν, ὡς ἐκείνος τῆς Ἥρας,
 Εἶτα λαβὼν εἰδῶλον ἡγλαϊσμένης,
 Φεῦ, οἶα πάσχω καὶ λέγω τε καὶ γράφω!
 Οἰκῶν Ἀθήνας οὐκ Ἀθήνας που βλέπω,
 Κόνιν δὲ λυπρὰν καὶ κενὴν μακαρίαν.
 Ποῦ δὴ τὰ σεμνὰ τλημονεστάτη πόλις;
 Ὡς φροῦδα πάντα καὶ κατὰλληλα μύθοις·
 Δίκαι, δικασταί, βήματα, ψῆφοι, νόμοι,
 Δημηγορίαι τε πειθανάγκη ῥητόρων,
 Βουλὴ, πανηγύρεις τε, καὶ στρατηγίαι
 Τῶν πεζομάχων ἅμα καὶ τῶν ναυμάχων,
 Ἦ παντοδαπῆς Μούσας, τῶν λόγων κράτος!
 Ὄλωλε σύμπαν τῶν Ἀθηνῶν τὸ κλέος,
 Γνώρισμα δ' αὐτὸν οὐδ' ἄμυδρόν τις ἴδῃ.

Ἀλλ' ὁ τὴν πόλιν οὕτως ὀμνήσας καὶ παντο-
 εἰδῶς ὑπηρετήσας, διέσωσεν αὐτὴν ἐπὶ τέλους
 καὶ τῆς ὁλοσχεροῦς καταστροφῆς. Ὁ τύραννος
 τοῦ Ναυπλίου Λέων Σγουρός, ἀφοῦ κατὰ τὸ
 1202 ἤρπασε τὴν Κόρινθον καὶ τὸ Ἄργος, ἐπε-
 τέθη διὰ τε ξηρὰς καὶ θαλάσσης κατὰ τῶν Ἀ-
 θηνῶν· ἐνόμιζε δ' εὐχερῆ καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς
 ποτὲ πανισχύρου πόλεως, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως
 πάντων τῶν πρὸς ἄμυναν ἀναγκαίων, ἀλλ' ἔλη-
 σμόνει τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μιχαήλ. Οὗτος, ὁ-
 πλίσας τοὺς κατοίκους, ἀπεσύρθη μετ' αὐτῶν
 εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἐπιτεθέντος δὲ μετ' ὀλίγον
 τοῦ Σγουροῦ, τοσοῦτον τελεσφόρως ἀντίστη διὰ
 παντοίων μηχανημάτων, ἐπιθετικῶν τε καὶ ἀ-
 μυντηρίων, ὥστε ὁ τύραννος, ἀπογνοὺς, ἐνέπρη-
 σε τὴν κάτω πόλιν, καὶ εἶτα κυριεύσας τὰς
 Θήβας, διῆλθε τὰς Θερμοπύλας, καὶ εἰσήλασεν
 εἰς τὴν Λάριссαν.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰσι γεγονότα μεταγενέστερα,
 μαρτυροῦντα ὅτι ἀναλλοίωτος ἀπέμεινεν ἡ τῶν
 Ἀθηνῶν θέσις μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν, ὀλί-
 γον ἀργότερον, ἰδρύθη ἐν αὐταῖς ἡ λαμπρὰ δε-
 σποτεία τῶν Φράγκων Δουκῶν· ἀλλ' ἐπανεῖλθω-
 μεν εἰς τὸν ἡμέτερον ἥρωα.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1041 ἡγγέλθη αἰφνης
 ἡ ἐκρηξίς στάσεως ἐν Πειραιεῖ, ἐξ οὗ καθίστα-
 ται ὁ ἄλλοι ὅτι καὶ τὸ ἐπίνειον τοῦ ἄστεως διε-
 τήρει εἰσέτι ἀκμὴν τινα. Περὶ τῶν αἰτίων τῆς
 ἐξεγέρσεως οὐδὲν λέγεται, καθ' ὅσον ὁλοσχερῶς
 περὶ αὐτῆς σιγῶσιν οἱ χρονογράφοι· καὶ ὁ μὲν
 Χόψω ὑποθέτει αὐτὴν ἐκ συνεννοήσεως μετὰ
 Σλαβῶν ἢ Σαρακηνῶν γενομένην, ἀλλὰ πιθα-
 νώτερον ὅτι προεκινήθη καὶ αὕτη, ὡς ἡ τῆς
 Βουλγαρίας καὶ Νικοπόλεως, ἐκ τῆς ἀπηνουῆς
 τοῦ Ὀρφανοτρόφου χρηματολογίας. Ἐν πάσῃ
 δὲ περιπτώσει γνωρίζομεν θετικῶς ὅτι πρὸς κατα-
 στολὴν αὐτῆς ἀπεστάλη ὁ Χαράλδης μετὰ δέκα
 νηῶν.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΚΑ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Τὸ κατωτέρω ποίημα ἐλήφθη ἐκ τῆς συλλογῆς «Τὰ μα-
 κράν καὶ τὰ πλησίον» τυχούσης τοῦ πρώτου ἐπαίνου ἐν τῷ
 Φιλαδελφείῳ Ποιητικῷ Ἀγῶνι.

Η ΝΗΣΙΩΤΙΣΣΑ

ΕΜΜΕΤΡΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἦ βοσκοποῦλα στοῦ βουνοῦ τὴν πλάτη
 συλλογισμένη στέκει καὶ κυττᾷ.
 Τὸ γαλανὸ τῆς τὸ μεγάλο μάτι
 στῆς μακρυσμέναις θάλασσαις πετᾷ.

Σὰν ὄνειρο μαγευτικὸ προβάλλει
 ἐμπρὸς τῆς ἡ ὥραϊα ξενιτειά,
 ποῦ ἤκουσε νὰ ζωγραφίζουν ἄλλοι
 σὲ κάποια χειμωνιάτικη νυκτιά.

Ἔδλεπε μὲ στολίδια ζηλεμένα
 ἀπὸ ἐκεῖ νὰ στρέφῃ κάθε νηά,
 ἐνῷ τὰ κάλλη τῆς ἦταν ντυμένα
 μέσ στὰ χοντρά τοῦ τόπου τῆς πανιά.

Ὁ πειρασμὸς ἐμπῆκε στὴν ψυχὴ τῆς,
 νὰ ἡσυχάσῃ πλέον δὲν μπορεί·
 στὰ ξένα περπατοῦν οἱ λογισμοὶ τῆς,
 τὴν ξενιτειά στὸν ὕπνο τῆς θωρεῖ.

Ὀλόγυρα τὰ πράσινα λαγκάδια
 τοῦ κάκου λουλουδιζοῦν πλουμιστά,
 τ' ἀρνάκια τῆς οὐ κάκου θέλουν χάδια
 ἀπ' τὰ χερὰκια τῆς τ' ἀγαπητά.

Μὲ ἄσπρο μαντηλάκι στὸ κεφάλι,
 ποῦ σκύδει κάτω μελαγχολικά,
 ἡ Μάρω κάθεται στὸ περιγιάλι
 μὲ δάκρυα στὰ μάτια τὰ γλῆκα.

Τῆς λέγ' ἡ μάνα: «Ποῦ θὰ μᾶς ἀφήσῃς
 στὰ ἔρρημα, τὰ μαῦρα γηρατεία;
 Μεῖνε, παιδί μου, θὰ μετανοήσῃς·
 πικρὸ 'νε τὸ ψωμί στὴν ξενιτεία.»

Ὁ γέρος τῆς πατέρας δακρυομένος
 χαϊδεύει τὴν ἐανθὴ τῆς κεφαλὴ,
 πολλὰ τὴν συμβουλεύει λυπημένος,
 καὶ πότε-πότε τὸ δάκρυ τοῦ λαλεῖ.

Ἐξάφνα τὸ ἀτιμόπλοιο προβάλλει,
 τὰ μαῦρα του πλευρὰ ἀφροβόλουν,
 οἱ ταξειδιῶται τρέχουνε μὲ ζάλη,
 φωνάζουν οἱ λεμβούχοι καὶ καλοῦν.

Τὶ δάκρυα, φιλιὰ καὶ συγκινήσεις
 καὶ ἀναστεναγμοὶ καὶ ἀγκαλιὰ!
 «Μὴ μᾶς ἐξεχνᾷς!»—«Νὰ γράψῃς μὴν ἀργήσῃς!»
 —«Καλὸ σου κατεῦδο!»—«Ἐχε γιὰ!»—

Σαρῶθηκε ὁ κόσμος· βασιλεύει
 γαλήνη κ' ἐρρημία στὴ στερηά.
 Μαντήλι δῶ κ' ἐκεῖ λευκὸ σαλεύει
 ὡς ποῦ τὸ πλοῖο χώνεψε μακρυὰ.

Μιά πίσω, μιά ἐμπρὸς ἀργοπατοῦνε
 τῆς Μάρως οἱ γονεῖς μὲς τὰ βουνά,
 ἐκεῖ στέκουσε συχνά· παρατηροῦνε
 τὸ κύμα μὲ τὰ μάτια τῶν τ' ἀχνά.

Τῆς θάλασσας τ' ἀθέριστο χωράφι
 στῆς γῆς τὴν ἀκρὴ ἐρημο κυλᾷ
 κ' ἡ φαντασία τῶν ἐμπρὸς τῶν γράφει
 τῇ Μάρῳ ποῦ μὲ δάκρυ τοὺς γελά...